
Iz Valvazorjeve knjižnice

Author(s): Braco Mušič

Source: *Urbani Izziv*, No. 11 (april 1990), pp. 64-65

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44179911>

Accessed: 31-08-2018 10:20 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This article is licensed under a Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

JSTOR

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

V spomin Lewisu Mumfordu

Pred kratkim je v visoki starosti 94 let umrl še eden od velikanov med proučevalci zgodovine in življenja mest, vztrajen, dosleden in radikalen bojevnik za humanistični urbanizem ter nadvse ploden pisec Lewis Mumford.

Pripadniki slovenske historiografske, sociološke, urbanistične in arhitekturne kulture smo pravzaprav ponosni, da smo se lahko seznanili z njegovim temeljnim delom že leta 1969, ko je Državna založba Slovenije v 2000 izvodih in v prevodu Branka Vrčona, izdala zelo odzivno knjigo *Mesto v zgodovini*, ki je nekakšna nadgraditev *Kulture mest*. O tem založniškem dejanju v dveh zvezkih so tedaj pisali: Slavko Rupel v *Primorskem dnevniku* (21. II. 1970), Janez Švajncer v *Večeru* (13. V. 1970) in Božidar Borko v *Delu* (30. V. 1979). *The Culture of Cities* je bila knjiga, ki je v Ravnikarjevem seminarju na ljubljanski šoli za arhitekturo v drugi polovici 50. let, pomenila enega temeljnih virov za razumevanje razvoja urbane civilizacije, arhitekt Tone Pibernik pa je svoje diplomsko delo, študijo regionalne prostorske organizacije Ljubljane, utemeljeval tudi s tem delom (gl. revija *Arhitekt* 3/60).

Mumford je objavil kakih 30 knjig, za katere smo v Harvardu ob bralnih tekstih zapisali, da so "wordy", ker so pač praviloma bile obsežne, razvijajoče svoje argumente v nekakšni "prostorni prozi, ki izžareva prepričanost", kot je zapisal M. Hebbert v marčevskem *The Plannerju*.

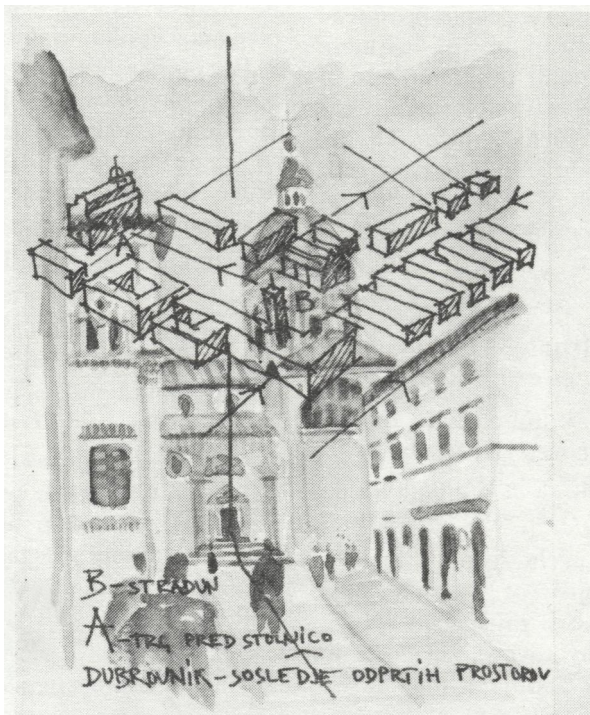
Mumford, nezakonski sin manhatenskega odvetnika, se ni nikoli dokopal do visokošolske diplome in ga morda zato ni zavezovala nobena znanstvena disciplina. Z velikansko erudicijo in avtoritativnostjo je pisal o umetnosti, književnosti, tehnologiji, socialni zgodovini, arhitekturi, stavbarstvu, zgodovini idej, predvsem pa o mestih in urbanizmu. Pri tem je zajel ves razpon od ar-

hitekturne podrobnosti do regionalnega planiranja. Svoje najmonumentalnije delo, ki ga poznamo tudi v Sloveniji in ga štejemo v obvezno berilo študentov arhitekture, je označil kot delo, ki sega od mesta, ki je bilo zase, do sveta, ki postaja mesto. Kljub čudovitim pasažam o ustvarjalnosti urbane civilizacije lahko to delo in še bolj druga Mumfordova dela prištevamo h kritikam metropolitanaizma.

Na splošno razvrščajo Mumfordovo delo v tri celote: prva je povezana s pionirsko vlogo ameriških urbanistov C. Steina in H. Wrighta ter njunim delom, ki je utemeljilo tudi Rooseveltove projekte *New Deal*. Drugo je povezano s povojno obnovo v Veliki Britaniji, v katero se je vrasel iz zvez s pionirjema P. Geddesom in R. Unwinom. Tretji sklop

Mumfordovih prizadevanj sodi v 60. in 70. leta, ko se osredotoča na kritiko avtocestnih programov v ameriških mestih in v opozicijo nuklearnemu oboroževanju ter vojni v Vietnamu. Znamenita sinteza te tematike je bila dosežena s knjigo (*Pentagon of Power*, 1970). V tem delu je zapisal med drugim tudi tole misel: "Reformatorji, ki bodo obravnavali boj proti degradaciji okolja in človeka zgolj v smislu izboljšanih tehnoloških naprav, kot npr. redukcijo porabe goriva v motornih vozilih, vidijo le majhen del problema. Da bi rešili ta planet pred tem, da postane mrtva puščava, je potrebna temeljita preusmeritev našega bahavega tehnološkega načina življenja."

Braco Mušič

Iz Valvazorjeve knjižnice

Proslavljanju tristoletnice Valvazorjeve Slave in njegovega dela sploh se pridružujem z neznatnim zapisom in poudarjeno pobudo.

Ta se spodobi zaradi tega, ker je njegovo osrednje knjižno delo slejkoprej zanimiv vir tudi za urbanistova in arhitektova proučevanja slovenskih krajev in pokrajine. Janez Vajkard Valvazor pa je tudi v kulturi na naših tleh, pa recimo tudi kar v slovenski kulturi pomemben fenomen, zlasti s svojimi širšimi ev-

ropskimi relacijami ter z zarodki multidisciplinarnega in transdisciplinarnega pristopa. Pri njem ne gre za polihistorja, temveč za organizatorja široke sinteze spoznanj o ljudeh in prostoru. V tej perspektivi se nam misel vedno znova vrača k njegovi knjižnici. Njeno usodo poznamo po izvirnem problemu, ko je bila odtujena Sloveniji zaradi nezmožnosti ljubljanskih deželnih stanov, da bi jo odkupili, in po tem, da še ni dostojno bibliotekarsko in bibliografsko obdelana, še več, v zadnjih letih so pomembni deli te knjižnice postali plen drznega tatu ...

Že dlje časa me je preganjala misel o tem, katere in kakšne knjige iz arhitekturne teorije je Valvazor poznal oz. nabavil. Ponudila se mi je prilika za prvo sondo v tej smeri, ko je moj oče, medikohistorik, pregledoval Valvazorjeve knjige s področja medicine in na medicinska vprašanja vezanega naravoslovja. Sestavil sem seznam 15 najbolj znanih del, začenši z Vitruvijem in delom Teophila iz srede 10. stoletja in končavši z Bellonijem in Le Brunom iz druge polovice 17. stoletja.

Zaenkrat se je dalo ugotoviti, da so v Valvazorjevi biblioteki v Narodni in univerzitetni knjižnici v Zagrebu naslednje knjige s področja arhitekturne teorije:

1. Vitruvius Pollio Marcus: DE ARCHITECTURA LIBRI DECEM, Venetiis 1567.

K njej je privezana knjiga

2. Sebastiani Serlii Bonomiensis: DE ARCHITECTURA LIBRI QUINQUE, Sign. M 10417.

3. Vitruvius ... oder Baumeisters Marci Vitruvii Pollionis: ZEHEN BÜCHER VON DER ARCHITECTUR UND KÜNSTLICHEN BAUEN. 4x, Sign. M 10393.

4. Andrea Palladio: I QUATTRO LIBRI DELL'ARCHITECTURA, In Venetia, Appresso Bartolomeo Carampello 1601 (134 str., s slikami), Sign. M 10404.

5. Albrecht Dürer: ETHICHE UNDERRICHT ZU BEFESTIGUNG

DER STETT, SCHLOSS UND FLECKEN, Nürnberg 1527. Sign. M 10876 - ukradeno.

6. Albrecht Dürer: UNDERWEYSUNG DER MESSUNG MIT DEM ZIRCKEL UND RICHTSCHEYT IN LINIEN, EBENEN UNND GANTZEN CORPOREN .. Nürnberg 1525. Sign. M 10876 - ukradeno.

7. A. D. (Albrecht Dürer): HIERINN SIND BEGRIFFEN VIER BÜCHER VON MENSCHLICHEN PROPORZION ..., Nürnberg 1525. Sign. M 10876 - ukradeno.

Bibliografske podatke je izpisala moja nečakinja stud. phil. Tina Mušič.

Po oceni očeta, ki je na hitrico pregledal celotno gradivo in za področje svojega interesa našel čez 100 del, je v knjižnici še veliko del s področja stavbarstva, likovne umetnosti, vojaške obrambe itd. Toda tudi zgoraj navedena bera ni slaba. Vse pa kaže, da V. de Honnecourta (pribl. 1250), L. B. Albertija (1452), A. A. -le Filareteja (1451-1464) in Vasarija (1550) ni bilo v Valvazorjevi knjižnici, ko je le-ta leta 1690 prešla v Metropolitanu.

Braco Mušič

mag., dipl. inž. arh.